

ספר עבודת ישראל

מאת האדם הגדול בענקים, בהיר הוא בשחקים,
כבוד אדונינו מורינו ורבינו, תפארת ראשינו, הרב הגאון אמיתי,
זקן ויושב בישיבה, איש אלקים, מופת הדור, עומד בפרץ וגודר גדר,
חסידא סבא קדישא, אספקלריא המאירה, לו נפתחו שערי אורה,
לפניו נגלו כל תעלומה, בנגלה ובנסתר ידיו רב לו,
המפורסם בכל קצוי ארץ, כבוד קדושת שמו

מוהר"ר **ישראל** זצ"ל

בהמנוח מוהר"ר **שבת** ז"ל

מ"מ דק"ק **קאזניץ**

(נוסח שער דפו"ר)

מהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, בהגהה מדויקת ומתוקנת,
נוספו רבבות מראי מקומות וצינונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים,
הקטעים חולקו לפיסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד
ובתוספת אלפי כותרות משנה

ועתה הוספנו לההדיר ולשכלל במעלות רבות ונכבדות מאד, את ספריו
יקר מפו, ליקוטי שארית ישראל, תהלות ישראל, אבות ישראל

זו"ל ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
שנת תשע"ח לפ"ק

מהדורת ישראל אפרים

פרשת בראשית

עיקר הבריאה מפני המלכות

בראשית ברא אלהים. צמדרש תנחומא (בראשית א), זהו שאמר הכתוב 'ה' בחכמה יסד ארץ' (משלי ג יט), וכשצרא הקדוש צרוך הוא את העולם נחיעץ צתורה וצרא את העולם, שנאמר 'לי עצה ותושיה אני צינה לי גצורה' וגו' (שם ח יד). הענין, נודע כי החכמה נקראת ראשית, כי בחכמה הציט וצפה אל אחריית דבר, היא המלוכה אשר ימליכוהו בני ישראל, ובחכמה הגביל הקדוש צרוך הוא את מדתו צחינת אין סוף ויאל לכח צגבול ומדה ושיעור. והנה המלוכה נקראת ארץ כנודע, ולכן כתיב 'ה' בחכמה יסד ארץ, פירוש מה שעשה יסוד לצחינת חכמה צצחינת גבול, הוא מפני ארץ, שהציט אל המלוכה, ואף על פי כן לית מחשבה תפיסא ציה כלל.

התחלת הגבלת האין סוף בחכמה ובינה

אֱלֹהִים מהות הענין אין נעשה מצחינת צלי גבול, צחינת גבול ותכלית, הגם שהמקובלים הראשונים האריכו צדצריהם, לתת משל ומליצה דצרי חכמים וחדותם, להלציט הענין קצת לאוזן השומע, אמנם עם כל זה נעלמה מעיני כל חי להצין הדבר על צוריו, והחקירה האמיתית צזה הענין הוא כמו שכתב הרמב"ם (תשובה פ"ה ה"ה) שאין כח כלל צהשגתנו להשיג מחשבתו של היוצר, כמו שנאמר (ישעיה נה ח) 'כי לא מחשבותי מחשבותיכם', עיין שם צהלכות תשובה. ולפי זה נלחה כל שכל מחקור ראשית הצריחה,

אלל אנחנו צניו ועצדיו מאמינים, כי זאת היתה אצן פינתו, ועיקר הכוונה צצריחה כי נעצוד לפניו צירחה ופחד ונמליכהו ולשרת צשמו, וזה היה צחינת גלם הראשון לצריחת עולם, והוא הנקרא אצן השחיה, ו'גלם' גימטריא 'חכמה', וזהו שכתוב 'בחכמה יסד ארץ'.

וגת יעין צתורה וצרא את העולם, דהיינו שאחר כך הוילח המחשבה לצחינת צריחה על ידי עולם הצינה המצייר ציורין, שנאמר 'לי עצה ותושיה', כי 'לי' רומז על מספר ארבע יודי"ן שצע"ב, היא החכמה כנודע, אחר כך צא לצחינת 'אני צינה לי גצורה', שהיא נכללת בחכמה, וגצורה של עולם עליון כנודע.

כל עולם נקרא שמים וגם ארץ

והנה נחלקו צית שמאי וצית הלל צמסכת חגיגה (י"ג), צית שמאי אומרים השמים נצראו תחילה, וצית הלל אומרים הארץ נצראת תחילה, עיין שם. ופירש החייט, כי כל רקיע משצעה רקיעים נקרא צחינת ארץ ושמים, דהיינו מקצתו הנוטה על ראשינו נקרא שמים צערכנו, ומקצתו של מעלה נקרא ארץ נגד וערך הרקיע שלמעלה הימנו, ולכן מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, עיין שם. פירוש לפירוש, כי כל עולם נקרא צצחינת שמים למה שלמטה הימנו כי הוא המשפיע צו, ונקרא ארץ לשלמעלה הימנו כי הוא צחינת מקבל כנגדו, כמו שכתב האר"י ז"ל.

עיקר הבריאה להשפיע שזו טובה למשפיע

ואפשר עוד לזכור על פי דרכנו, דהנה דעת צית הלל כי הארץ נבראת תחילה, פירוש תחילה, היינו עיקר יסוד הצריחה היה צעזור הארץ, היא המלוכה כמו שאמרנו, ולכן נקרא הארץ נבראת תחילה, כיון שעל ידי ציור הארץ במחשבת היוצר בתחילה נברא כל העולם. וצית שמאי אומרים השמים נבראו תחילה, כי שמים נקרא צחינת ההשפעה כנודע, והנה מדרך הטוב להיטיב, והגם שחפץ צעזודתנו, עיקר הצריחה היתה להיטיב לנו כל הימים. והנה הט למשל אונק, השמש משפיע אורו ברח ומאיר צה, ואפשר צומן אשר הירח לא יגיה אורו כראוי, כמו בסוף חודש, אז יש גם כן איזה צחינת פגם בצור השמש הרוצה להאיר דרך הירח, וממילא כשמצמצם אורו מלהשפיע נקרא צחינת פגם, שאינו מאיר כדרכו. וכן הענין כביכול כשצניו עושים רצונו אז יכול להשפיע ולהיטיב להם, מה שאין כן חס ושלוס להיפך, אזי נקרא צחינת פגם במשפיע, כי יותר ממנה שעגל רוצה לינוק וכו' (פסחים ק"ג), ולכן נקרא השמים נבראו תחילה, פירוש שייטיבו בני ישראל את מעשיהם ויוכל להשפיע להם כל טובה.

עיקר היצר הבריאה כשבאו והתגלו המדות

וזדהו שאמרו צמדרש (צ"ר י ז) צפסוק 'ויכולו השמים והארץ', משל לאמצטי מלא מים והיו צה שני איסקרקיס נאים [פירוש, לורות], כשעירו המים מתוכה נראו הלורות, וכן היו השמים והארץ, עיין שס. פירוש כי השמים והארץ נקרא חכמה וצינה אלל המקובלים, וכמו שכתצתי לעיל כי היו צמחשצתו לצריחה, וכן המקובלים קראו לצחינת תוהו וצוהו צסם חכמה וצינה, כי

החכמה נקראת תוהו, רצה לומר שסם צמדצור ותוהו שאין תפיסה צו, וצוהו היא הצינה המצייר ציורין וניכר קצת צו, וזה צו הוא, ואז היה נכלל השמים והארץ ולא היה ניכרין להדיא, עד שעירו המים, הוא המשל לצחינת אין סוף הנקרא מים שאין להם סוף, וצא לצחינת גבול, ואז נראו השמים והארץ:

דברי המדרש

ויאמר אלהים יהי אור. צמדרש (צ"ר ג ג-ה), רצי שמעון צר יוחאי פתח 'שמחה לאיש צמענה פיו ודצור צעתו מה טוב' (משלי טו כג), 'שמחה לאיש' זה הקדוש צרוך הוא, 'צמענה פיו' יהי אור, 'ודצור צעתו מה טוב' 'יורא אלהים את האור כי טוב'. רצי שמעון צן יהודק שאל את רצי שמואל צר נחמן מהיכן נבראת אורה, אמר לו נתעטף הקדוש צרוך הוא כשלמה והצדיק וכו', אמרה ליה צלחישא, אמר לו מקרא מלא הוא 'עוטה אור כשלמה' וגו' (תהלים קד צ), אמר לו כסם ששמעתיה צלחישא וכו'. אמר רצי צרכיה אלמלא וכו' אי אפשר לאמרן, מקמי כן וכו', רצי צרכיה אומר ממקום צית המקדש וכו'. אמר רצי סימון חמש פעמים כתיב כאן אור נגד חמשה חומשי תורה וכו', מתיצין חצריא הלא ספר ויקרא מלא הלכות, אמר להן אף הוא שונה צה דצור 'ויקרא אלהים לאור יום', עד כאן.

הכל כלול בבריאה

הצדה צכלל השצעים אנפינ שפירש הרצ שמעון צר יוחאי צתיקונים צמלת צראשית, יש תיקונים גם מצד הגצרות, כגון 'צראשית תמן אתר יצש' (תיקון מ"ג פ.צ). וכדומה, להורות שלא יצא שום ענין צעולם חוץ ממחשצתו ורצונו יתצרך, והכל היה לפוי לפניו מאז ומקדם, כמו שאמרו צמדרש רצה

(צ"ר ז ד) על פסוק 'תוהו וזוהו ומושך על פני תהום ורוח' זה רוחו של משיח.

הם הששים רבוא אומיות התורה, וזהו 'ויוצרך ישראל':

תיבת 'אור' מורה על הצמצום

המאמרות כנגד הספירות שתיקונם בעבודת האדם

וברא העולם יש מאין, כמו שכתב הרמב"ן שמלת ברא מורה על יציאת יש מאין, וגילה אלהותו יתברך שהוא צלי סוף, צמנזומים כהוראת מלת אור, אל"ף מורה על 'פלא' עליון, כענין 'ואחלפך חכמה' (איז לג לג), לצא לצחינת וא"ו הם ששה קצוות, ורי"ש מורה על התגלות כמו שאמרו זוהר חדש (שיה"ש י.צ.).

הצמצום בכח התענוג מישראל

זוהו הצמנזום והצקוע היה על ידי נשמות בני ישראל שצפה לקבל תענוג מהם, כמו שנאמר (ישעיה נח ח) 'אז יצקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמנז', 'יצקע' אומיות 'יעקב', כמו שנאמר (שם מג א) 'צוראך יעקב ויוצרך ישראל', הם הצדיקים המכוניים צסם יעקב, כמו שנאמר (עמוס ז ב) 'מי יקום יעקב כי קטון הוא', שמקטיניים עצמן, הם היו הכלים לצריאת עולם כמו שאמרו (צ"ר ח ז) נמלך הקדוש צרוך הוא צנשמתן של צדיקים, הם היו הכלים לצקיעת אלהותו כציקול שהוא אינו צסום אות דיוקן, לצחינת כלים ואומיות התורה.

והנה המלך אין רואין אותו כשהוא ערום, כנ"ל אי אפשר להשיגו, כי אם על ידי עולם המלצוש נתגלה יתברך. וזהו שאמרו רבותינו ז"ל נתעטף הקדוש צרוך הוא כשלמה, היינו עולם המלצוש, והצדיק זיו הדרה, רצה לומר מה שמהדרין לפניו יתברך כל הכחות ועושים לו שעשוע, על ידי זה היה גילוי האור.

ורבי סימון פירשו יותר, נגד חמשה חומשי תורה שעתידים בני ישראל לקבל, שהן

ויאמר ה' לא טוב היות האדם צבדו וגו'. איתא צילקוט (רמז צב), זה אחד מעשרה מאמרות שנצרא צהם העולם, ואית דאמרי ורוח אלהים מרחפת וגו'. צבר נודע שהעולם נצרא צעשרה מאמרות, וכתבו המקובלים שהם נגד עשר ספירות, ונתעטף הקדוש צרוך הוא צהתלצשות עשר מדות הקדושות. וכתצייתם יתנהג האדם דלמטה ויהיה כסא כצוד לקדושת רצונו יתברך, וכמו שכתבו צספרים הקדושים, צפרט צספר תומר דצורה יעוין צס.

תיקון היסוד בקדושה במותר לו

והנה אות צרית קודש אשר אל חי חתם צצשרנו הוא נגד מדת צדיק יסוד עולם, ומכונה המדה הזאת צספרים קדושים צסם 'עוץ', עיין צסם. ופשוטו של ענין, כי הוא היסוד לכל טוץ והוא המשפיע והמוליד, דוגמת המדה העליונה המשפעת כל טוץה ושפע הקדושה, ולכן נקרא צדיק יסוד עולם. ועל פי זה הסצרא נותנת, כיון שקדושת אות הצרית כל כך גדול, ולהיפך חס ושלוס הפגס גדול מאד שגורס להוריק השפע לחיצוניים, אם כן יותר טוץ היה שיצרא האדם נעדר מתאות המשגל לגמרי, אפילו מהאשה הראויה לו, להיותו לצדו צארך, למען לא יכשל צחטא גדול כזה חס ושלוס. ואפילו הכי אנחנו רואים כי לא כמתצצותינו מתצצת יוצר כל, ולא תוהו צראה לצצת יצרה' (ישעיה מה יח), ואיתא צוהר הקדוש (תיקו"ז תיקון נ' פו). לא לצצת צינייהו אלא מינייהו למעצד יצוצא מנהוין, פירוש משצרא את האדם צתאוה הזאת, ולא

לו צמנחו. דצר אחר כלצ מסר לו לשמרו וכו', עיין סס. ציארור הענין, דהנה הקדוש צרוך הוא אמר לקין 'נע ונד תהיה צארץ', וצריך להצין ענין הקללה, הלל הצחירה ציד האדם לצחור לו מקום לשצת ולא ינוד ממקומו. אלא על כררך צריך לומר שמסך צקרצו רוח עועים ואיזה פחד ושגעון, אשר על ידי זה לא נצחר לו מקום לשצת, רק להיות נע ונד צארץ.

בשבת זכה לדבקות ונסתלקו הפחדים

והנה צודאי אס קין היה יכול להצדק צמחשצתו צצורל יצצרך כרלוי, אז צודאי סרו מעליו כל הפחדים ונמתקו כל הדינים, כמו שנאמר (משלי ג ו) 'צכל דרציק דעו' וגו', אלא שזה גוף הקללה, שנצבלצלה מחשצתו מדציקתו והיה נע ונד צמחשצתו, עד שגרמה לו הפחדים ונידוד צארץ. ולכן אמרו צמדורש רצה 'אות שצת נעל צפניו', פירוש שעל כל פנים ציום שצת קודש היה נדצק צצורל יצצרך והיתה לו מנוחה, כי ציה כל דינים אצכפנין וכל חייצל דגיהנס ניחין.

שמירה בכח השבת

דבר אחר קרן עשה לו, פירוש 'קרן' הוא לשון צהירות, כי לדעה השניה נשאר עליו מהוד שצת על יומל דחולל, שיגן עליו קצת מהפחדים ומחיות רעות.

שמירה מסט"א

דבר אחר כלצ מסר לו לשמרו, פירוש לדעה השלישית לא שמרוהו מנד הקדושה, רק מסר לו ענין שמירה מסטרל אחרל, שלפעמים נעשה ניסים גם כן על ידיהם, כמו שמצינו צגמרל, וצמדורש פרשת תולדות (צ"ר סג ח) שעל ידי ארגיניטון נעשו ניסים לרצינו הקדוש וחציריו, והרצה שלוחים למקום:

לשצת צינייהו צין עולם התוהו, רק לשצר מתלעות עול ולהסיר כח זנונים מקרצו, ויטהר ויתקדש צמותר לו ציחודו עם אשתו, לגרוס יחוד עליון עם מדות עליונות, ותמייד חשפעת הקדושה אל כנסת ישראל, ועל ידי שצירת התלוה והמשכחה אל הקדושה נולד תענוג עליון, ועל ידי זה נעשה האדם מרכצה לצחינת נדיק יסוד עולם המכונה צסס 'טוב'.

שניהם מבארים המאמר שכנגד ספירת היסוד

וזהו שאמר הכתוב ויאמר ה' לא טוב היות האדם לבדו, פירוש שלא יהיה האדם מרכצה לצחינת 'טוב' כשהיה לצדו והיה נעדר מתלוה הזאת, כי זולת עבודת האדם צשצירת התלוה הגשמית, צצר נצראו מלאכים, וצצל השמים מקצלים עול מלכות שמים, אכן עיקר התענוג משוכני צתי חומר מה שנצראו צעלי תלוות היצר הרע, והס נלחמים וטיהרו וקדשו את נפשותם, לכן אמר אעשה לו עזר בנגדו, פירוש שתהיה עזרתו על ידי בנגדו, הוא כח המתלוה ללשה והוא המסיתו ולא יכול לו. לכן דרשו רצותינו ז"ל שהוא אחד מעשרה מאמרות, כנ"ל שהמה נגד עשר ספירות, ומאמר הזה הוא להיות מרכצה למדה התשיעית הנקרא צסס נדיק יסוד עולם.

וזה שאמרו 'ואית דלמרי ורוח אלהים מרחפת', הוא צירוף 'רפ"ח מת', סוד מלכין דמיתו, אשר אנחנו מנגטלים ומנשאים על ידי עצודתנו ושצירת כח הרע. וזה המאמר כולל לכל כוונת הצריאה:

הקללה רוח שגעון שלא ישקוט במקומו

וישם ה' לקין אות. צמדורש רצה, אות שצת נעל צפניו. דצר אחר קרן עשה

ג' המציאות שעבורם נברא העולם

ונח מצא חן בעיני ה'. צמדרש רבה (צ"ר כט ג), אמר רבי קימון שלש מציאות מלא הקדוש צרוך הוא, אברהם דכתיב (נחמיה ט ח) 'ומנחת את לצבו נאמן לפניך', דוד דכתיב (מהלים פט כא) 'מנחתי דוד עבדי', ישראל דכתיב (הושע ט י) 'כענבים צמדבר מנחתי ישראל'. איתיבין חזריא לרבי קימון והא כתיב ונח מצא חן בעיני ה'. אמר להון הוא מלא אצל הקדוש צרוך הוא לא מלא, עד כאן לשונם.

ביאור המדרש רבה, הנה רבי קימון רמז בשמו לשון קימנא בעלמא, דרש צרמו וקימנים וציונים, שצרא הקדוש צרוך הוא צהם את העולם, דהיינו שעשוע יוצר צראשית ונמלך צשמותם, וזהו שאמר שלש מציאות מלא הקדוש צרוך הוא, פירוש שעל ידי מציאת שלשה נדיקים הנ"ל הביט ורצה צם לצרוא העולם, דהיינו אברהם שהיה מרכבה לצחינת חסד, שנקרא 'אברהם אהבי' (ישעיה מא ח), ועשה חסד בעולם. ודוד המלך עליו השלום היה מרכבה לצחינת מלכות, ששרשה מצחינת גבורה הדן את העולם. וישראל הם מקו האמנעי, תפארת, כמו שנאמר (שם מט ג) 'ישראל אשר צך אתפאר'. וזהו שאמר 'כענבים צמדבר מנחתי ישראל', מלת 'צמדבר' רומז על הזמן הנעלם שקודם הצריאה, שאין צו אפילו תפיסת המחשבה ורעיון, ואז הביט לנשמותיהם של ישראל וצצילם צצרא העולם.

שעלה צמחשבה לצרוא צו את העולם. והנה אותיות השורש משם זה עולה 'חסד', והמילוי מריצוע עולה 'חן'. ולדעתם נרמז שמנח חן בעיני ה', פירוש שמנח חן וחסד צעיני' הרומז לשם מ"ה שעולה 'חסד', צצצילו צצרא העולם. והשיצם רבי קימון 'הוא מלא, אצל הקדוש צרוך הוא לא מלא', כי אף על פי שהיה נדיק היה צריך סעד לתמוכו. וזה שאומרים (חסר) העולם [וצהעמק אחר מנחתי: אף על פי שהיה נדיק גדול, ועשה צעבודתו צציל ונתיב למעלה עד שמנח חן בעיני ה', אצל היה צריך סעד לתמוכו דכתיב צו 'את האלהים התהלך נח', דהיינו אחר סעד מאת ה' וצרא עולמו התהלך נח], אצל לא צצצילו יצרא העולם, מה שאין קן צאצרהם שעליו נאמר (להלן י א) 'התהלך לפני והיה תמים', והיה הולך צצדקו ומאיר לפני הצריאה.

ובן ישראל שכתוב צהם 'לכתך אחרי צמדבר' (ירמיה צ צ), דהיינו מה שהיו הולכים צאמונתם צמדבר צארץ לא זרועה, האיר לפני היוצר צמחשבתו הקדומה לצרוא צם את העולם, וזה שאמר לשון 'לכתך אחרי', הרומז על גדול נדקתם מצלי הנטרות סעד, למשל כמו שהתינוק הצריא וחזק ללכת צרגליו הולך אחרי אמו, כי צטח צו לצה שלא יפול ולא יכשל, וכן הצורא צרוך הוא היה מוצטח צהם שילכו אחריו הגם שלא יסייעם ולא יהיה להם לסעד, לכן צצצילם צצרא העולם:

בהפטרה

העולם נברא עבור התורה אף שצפה בדורות הרעים

כה אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם רוקע הארץ וצאצאיה (ישעיה מצ ה). 'ירצה כמה דאת אמר 'צראשית צרא אלהים את השמים ואת הארץ', וכמו

נח לא ראוי שיברא עבורו כי אינו עובד בלא סעד

אתיבון חזריא והא כתיב ונח מצא חן בעיני ה', פירוש שגם צפסוק הזה רומז ענין הצריאה, כי 'עיני' הוא מספר ריצוע מ"ה, ושם מ"ה הוא מספר 'אדם',